

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
wwf@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFNorge

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

22. august 2022

Høringssvar fra WWF om forslag til endringer i fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet, og bygningsdirektivet, som en del av "REPowerEU"

WWF Verdens naturfond (heretter omtalt WWF) takker for muligheten til å gi innspill om endringer i fornybardirektivet, RED. Under oppsummerer vi først våre hovedpoenger i punktform. For den som ønsker å fordype seg i dem følger siden et mer detaljert innspill, og til sist et vedlegg der vi lister våre forslag til endringer i fornybardirektivet.

Del 1: Oppsummering og hovedpoenger

- **Å svekke eksisterende miljølovgivning er ikke en løsning for å fremskynde tillatelsesprosessen i «go-to-områder».** Dette er en farlig utvikling som vil svekke oppnåelse av klimamålene, siden naturen tar opp over halvparten av menneskeskapt utslipp, og fordi erfaringer fra flere land viser at manglende ivaretagelse av natur i energiutbygging kan vekke stor motstand i opinion mot prosjektene, som kan forsinke eller helt stoppe utbyggingen. **Det går også helt mot det nye norske konsesjonssystemet for vindkraft på land, og stortingets innstilling til regjeringens energimelding,** der et tydelig flertall krever at det legges *mer* vekt på konsekvensutredninger og miljø i utbygginger av fornybar energi.
- Det er også **viktig å slå fast at EUs miljølover og -forskrifter er et minimum, ikke et tak,** og at eventuelle nasjonale miljølover som er strengere må følges.
- **WWF støtter ideen om å utvikle «go-to-områder» og helhetlig planlegging for fornybar energi og energisparing, forutsatt at dette skjer gjennom nøye kartlegging av natur, og styrer konsesjoner til områder med lav naturverdi.** Dette siden det vil kunne gi en bedre helhetlig planlegging og forutsigbarhet når det gjelder fornybarproduksjon for å oppnå klimamålene, og en bedre oversikt over hvilken miks av energislag som vi bør bruke for å få minst mulig samlet naturavtrykk.
- Vi mener at det er noen **avgjørende lærdommer fra prosessen med nasjonal ramme for vindkraft på land i Norge** som bør tas i betraktning når "go-to-områdene" eventuelt skal komme på plass:

1. Dersom områdene er store geografiske områder og med stor naturverdi, vil det kunne skape en massiv offentlig motstand som kan føre til at ny fornybarproduksjon blir utsatt/hindret.
 2. Det er vanskelig å sørge for at natur/miljø vektet tungt nok i disse planene.
 3. Mangelfullt datagrunnlag om natur og biomangfold gjør at kartgrunnlaget blir for dårlig til å kunne lage et kart som gir detaljert nok informasjon til å trekke de nødvendige kartavgrensningene.
- Derfor mener vi at **på land må hensikten med “go-to-områder” være å finne og utpeke områder som allerede har forringet biologisk mangfold og økosystemer.** Dette vil både kunne redusere påvirkningen på naturen og fremskynde prosessen. **Men vi vil ikke anbefale å utpeke større geografiske områder på land som ble gjort tidlig i prosessen med den nasjonale rammen for vindkraft, som kan oppleves som et massivt inngrep av lokalbefolkning i områdene som er berørt.** At Kommisjonen peker mot forringede områder med forslaget a i artikkel 15 c (på side 18) er positivt, men det bør tydeliggjøres at “go-to-områder” skal utpekes basert på minimal miljøpåvirkning.
 - **Utnevnelsen av slike områder må ha som tydelig mål å oppnå så liten påvirkning som mulig på naturen, og alle miljølover, regulerte miljøprosesser, og miljøkonsekvensanalyser må implementeres.** (Det kan imidlertid forventes bedre prioritering og derfor raskere prosesser i disse områdene).
 - Områdene bør baseres på kartlegging av biologisk mangfold, konsultasjoner med interessenter, og inkludere en strategisk miljøvurdering (SEA) og en passende vurdering (AA) i henhold til habitat- og fugledirektivet - for å sikre at installasjoner innenfor "go-to-området" ikke skader omkringliggende Natura 2000-områder, eller påvirker beskyttede arter. Tiltak for å unngå og/eller redusere denne påvirkningen bør defineres.
 - Som Kommisjonen foreslår bør Natura 2000-områder, naturparker og –reservater, og migrasjonsruter for fugl ekskluderes fra “go-to-områder” (a i artikkel 15 c på side 18). Det bør også migrasjonsruter for marine pattedyr, områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring, og områder som er planlagt for å oppfylle målene for biologisk mangfold og for naturrestaurering, som definert i den nylig foreslåtte naturrestaureringsloven, inkludert frittflytende elver. I Norge bør områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder til havs, (SVO-områder), og urørte områder på land definert som “INON-områder”, dessuten utelukkes.
 - Områdene bør defineres på en deltakende måte, og fokusere på installasjon av klima- og naturvennlig fornybar energi, inkludert sol og vind. **“Go-to-områdene” må forbeholdes fornybare energiteknologier som har forholdsmessig lave miljøkonsekvenser, som vind og sol. På grunn av store miljø-, og klimakonsekvenser bør produksjonsarealer for å skaffe til veie biomasse for energiproduksjon og vannkraft ikke inngå i go-to-områdene.**

- Det vil kreve en betydelig fornybar energiproduksjon for å fase ut all fossil energi i Europa, noe som er nødvendig for å nå klimamålene i 2050. Det bør derfor bestrebes å legge ut nok områder for fornybarproduksjon slik at klimamålene nås.
- **Tydelige prosedyrer og instruksjoner støttet opp med riktige ressurser til miljømyndigheter, som kan sørge for at naturgrunnlaget er tilstrekkelig ivaretatt i konsesjonsprosessene, vil løse utfordringen knyttet til en rask EU-, og EØS-dekkende investering i fornybar energi.** EU-Kommisjonens forslag baserer seg på en høring med svar fra 155 “project promoters” og 8 offentlige myndigheter. Kun 44 av projektpromotørene nevnte miljøforskrifter som en av de viktigste barrierene, mens 70 av dem rangerte lengden på administrative prosedyrer som den viktigste barrieren (side 6 i kommisjonens forslag). Til tross for dette konkluderer Kommissjonen med at miljøregelverket må overstyres i “go-to-områder” for å fremskynde prosessen.
- **De må ikke innføres automatisk godkjenning for prosjekter innenfor “go-to-områder” på grunn av at tillatelsesmyndigheten ikke svarer i tide, eller basert på en generell antakelse om «overordnet allmenn interesse» for all fornybar energi, overalt, i fornybardirektivet.** Å respektere alle tre pilarene for bærekraft, (de økonomiske, sosiale, og miljømessige dimensjonene), vil løse utfordringen med pågående kriser – ignorering eller undergraving av en vil gi falske løsninger som kan skade langt mer enn de nytter. Energikrisen, klimakrisen og naturkrisen må løses parallelt.
- **Innen to år etter at både det reviderte fornybardirektivet og den nylig foreslåtte naturrestaureringsloven har trått i kraft bør medlemslandene definere ‘go-to-områder’ for miljøvennlig utbygging av fornybar energi,** (med unntak av produksjonsarealer for å skaffe til veie biomasse for energiproduksjon og vannkraft), og velge land- og havområder med lavest mulig miljøbelastning. Dette for å rekke å gjennomføre grundig nok naturkartlegging, og klare å koordinere utpekingen av “go-to-områder” med utpekingen av områder for naturrestaurering. Med tanke på mangelen på data i dag, og tiden det tar å kartlegge migrasjonsruter, er fristen som Kommissjonen foreslått på ett år altfor kort for å rekke kartleggingen som må gjennomføres.
- **Norge må støtte de foreslåtte endringene i energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet, og implementere direktivene i Norge. Disse endringene vil gi større energisparing og mer solkraft på bygningsmasse.** Energieffektivisering- og sparing er avgjørende for klare å fase ut den fossile energien, og for at den fornybare energien skal kunne fremskaffes på den mest naturvennlige og minst konflikfylte måten. Det må legges til rette for storsatsing på solenergi på bygninger, energieffektivisering og sparing i medlemsland, det offentlige, næringsliv, og gjennom enkeltpersoner.

Del 2: Bakgrunn og ytterligere utdypning av punktene over

For å nå Parisavtalen mål, og for å øke EUs energiavhengighet, er en akselerert utfasing av fossilt brensel helt nødvendig. Ved siden av en massiv økning i energisparing, og elektrifisering av oppvarming, transport og industrielle prosesser, krever dette en akselerert utbygging av fornybar energi, særlig vind- og solkraft. Andre teknologier har også potensial for naturvennlig utbygging, inkludert bølge-, tidevanns-, geotermisk og solvarmeenergi samt varmepumper i stor og liten skala, og bør derfor vurderes av alle EU-, og EØS-land, inklusive Norge, i oppdaterte nasjonale klimaplaner (NECP-er). Enhver fornybar infrastruktur kan imidlertid ha skadelige konsekvenser hvis den plasseres på feil sted og med lite hensyn til naturkonsekvenser. Noen typer fornybar energi, som utbygging av vannkraft og mange typer bioenergiråmaterialer, er særlig problematiske i forhold til biologisk mangfold og/eller klima, og må behandles annerledes.

Både Norge og EU-land må raskt ta tak i mangler i tillatelsesprosessen, særlig mangel på ressurser og mandat til naturkartlegging, miljøkonsekvensanalyser, og godkjenning av konsesjoner hos miljømyndigheter, svikt i arealplanlegging og utilstrekkelig involvering av interessenter, og fjerne unødvendige barrierer for å utvikle fornybar energi. Samtidig, gitt behovet for å takle naturkrisen så vel som klimakrisen, kan ikke akselerasjonen av overgangen til 100 % fornybar energi gå på bekostning av naturen, eller innebære en svekkelse av miljølovgivningen. Naturskader kan også øke klimagassutslippene, og derfor forverre klimakrisen ytterligere. Det må også belyses at ivaretagelse og restaurering av natur er en viktig del av klimaløsningen.

I Norge er det ikke hensyn til natur- og miljø som har gjort utbyggingen av energi vanskelig. Konsesjoner stående ubrukt i årevis etter at de er gitt, endrede utbyggingsløsninger, dårlig overordnet arealplanlegging, sviktende kunnskapsgrunnlag forut for avgjørelser, og lite demokratisk forankring, er blant faktorene som har gitt høyt konfliktnivå i energisaker.

Gode data om natur er avgjørende for å sikre reell økologisk bærekraft når tiltak skal planlegges og realiseres. Det er først og fremst gjennom et slikt arbeid at konsesjonsbehandlinger av energitiltak kan gjøres mer treffsikkert og effektivt, samtidig som man øker ivaretagelsen av nasjonale miljømål i prosessene. God kunnskap er en god investering som letter enhver planprosess.

Installasjoner for fornybar energi og tilhørende nett- og lagringsinfrastruktur bør plasseres, konstrueres, og drives på en måte som gjør at man unngår å påvirke områder som er rike på biologisk mangfold, for å minimere skadelige påvirkninger på biologisk mangfold, og med full involvering av lokale interessenter, samtidig som utviklingen av desentralisert produksjon og overføring bør prioriteres. Å gjøre noe annet kan lett skape problemer, inkludert offentlig aksept, og dermed føre til forsinkelser. **Kommisjonens forslag om å unnta prosjekter for fornybar energi fra sentrale bestemmelser i EUs miljølovgivning må**

avvises. Det er også viktig å slå fast at EUs miljølover og -forskrifter er et minimum, ikke et tak, og at eventuelle nasjonale miljølover som er strengere må respekteres.

«Go-to-områder», arealplanlegging, og lærdommer fra Norge

WWF støtter i prinsippet kravet om at EU-medlemsstatene skal identifisere «go-to-områder» for utplassering av fornybar energi, spesielt for vind- og solenergi, forutsatt at identifisering er basert på kartlegging av biomangfold og robust, økosystembasert arealplanlegging. Regjeringene må ta ansvar for plassering av installasjoner for fornybar energi, og sørge for tilstrekkelig plass for utvikling av fornybar energi som er nødvendig for å oppfylle EUs og nasjonale mål for fornybar energi, samtidig som miljøpåvirkningen minimeres, og målene for bevaring av biologisk mangfold sikres.

Medlemsstatene bør derfor bli pålagt å identifisere «go-to-områder» som samlet gir nok, faktisk brukbar plass for fornybar energi som trengs for å oppfylle målene for 2030 for fornybar energi, som definert i de oppdaterte nasjonale energi- og klimaplanene (NECP). Dette bør skje i samråd med interessenter, basert på pålitelig og økosystembasert arealplanlegging, ved bruk av dyrelivskartlegging og unngåelse av miljø-sensitive områder. **På grunn av store klima-, og miljøkonsekvenser bør produksjonsarealer for å skaffe til veie biomasse for energiproduksjon og vannkraft imidlertid ikke inngå i “go-to-områdene”.**

"Go-to-områder" for offshore fornybar energi bør være basert på og tilsvare de områdene som allerede er utpekt for offshore fornybar energi i nasjonale maritime arealplaner, der de allerede er godkjent. **Områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare områder i Norge, (såkalte SVOer), må ikke bli utsatt for ny aktivitet før disse er utredet med tanke på marint vern gjennom naturmangfoldloven (innenfor 12 nautiske mil) eller kommende havmiljølov (utenfor 12 nautiske mil) dersom denne blir verktøyet for å verne natur mellom 12 – 200 nautiske mil. SVO-ene bør i så måte ekskluderes fra «go-to-områder» i denne omgang.**

Go-to-områder som er ordentlig utredet med tanke på biologisk mangfold, og styrer konsesjoner til områder der natur allerede er forringet, vil gi en bedre helhetlig planlegging, og forutsigbarhet, når det gjelder fornybarproduksjon for å oppnå klimamål. Det vil også gi en bedre oversikt over hvilken miks av energislag som vi bør bruke for å få minst mulig samlet naturavtrykk.

Det er imidlertid avgjørende å lære av erfaringene fra arbeidet med en "Nasjonal ramme for vindkraft" i Norge, der 13 områder på land ble definert som vindkraftområder. Det var en toårig prosess med kartlegging av vindforhold, biodiversitet, avstand til bygninger etc, inkludert offentlige høringer, og forslaget ble lagt frem i 2019. Naturmangfoldloven, og de vanlige prosessene for miljøkonsekvensanalyser, ville fortsatt gjelde disse områdene.

Dette møtte imidlertid en så massiv opinion mot seg at politikerne ble tvunget til å avslå den. Mange som bodde i et utpekt område oppfattet at det ville komme store vindparker nær huset deres eller i deres viktige naturrestitusjonsområder, og effekten var enorm. Dette har også blitt brukt som argument for motstandsbevegelsen mot *all* vindkraft til å si at enorme deler av Norge

ville bygges ned med vindkraft dersom vi tillater det, selv om det egentlig bare var små deler av disse områdene som ville bli dekket, og det bidro til å stoppe for all ny vindkraftutbygging i tre år. Vi mener at det er tre hovedkonklusjoner å trekke fra dette:

1. Dersom områdene er store geografiske områder, vil det kunne skape en massiv offentlig motstand som i stedet kan bidra til å hindre nyutvikling.
2. Det er vanskelig å sørge for at natur/miljø vektet tungt nok i disse planene. 40 % av områdene som ble utpekt var for eksempel i områder definert som urørt natur, som vi sterkt anbefaler å beskytte mot vindkraft, men som var attraktive for å unngå konstruksjoner for nær bebyggelse.
3. Under arbeidet med «nasjonal ramme» kom det fram at kunnskapsgrunnlaget vi har for norsk natur i mange tilfelle er utilstrekkelig.

Derfor mener vi at **på land må hensikten med “go-to-områder” være å finne og utpeke områder som allerede har forringet biologisk mangfold og økosystemer. Dette vil både kunne redusere påvirkningen på naturen og fremskynde prosessen. Men vi vil ikke anbefale å utpeke større geografiske områder på land som ble gjort tidligere, som kan oppleves som et massivt inngrep av lokalbefolkning i områdene som er berørt.**

Utnevnelsen av slike områder må ha som tydelig mål å oppnå så liten påvirkning som mulig på naturen, og alle miljølover, regulerte miljøprosesser, og miljøkonsekvensanalyser må implementeres. (Du kan imidlertid forvente bedre resultater og derfor raskere prosesser i disse områdene).

Vi mener at lovforslaget må endres på følgende punkter:

- **Innen to år etter at både det reviderte fornybardirektivet og den nylig foreslåtte naturrestaureringsloven trår i kraft bør medlemslandene definere ‘go-to-områder’ for miljøvennlig utbygging av fornybar energi, med unntak av produksjonsområder av biomasse til forbrenningsanlegg, og vannkraft, og velge land- og havområder med lavest mulig miljøbelastning. Dette for å rekke å gjennomføre grundig nok naturkartlegging, og klare å koordinere utpekingen av “go-to-områder” med utpekingen av områder for naturrestaurering.**
- **Områdene bør baseres på kartlegging av biologisk mangfold, konsultasjoner med flere interessenter, og inkludere en strategisk miljøvurdering (SEA) og en passende vurdering (AA) i henhold til habitat- og fugledirektivet - for å sikre at installasjoner innenfor "go-to-området" ikke skader omkringliggende Natura 2000-områder, eller påvirker beskyttede arter, - og bør definere tiltak for å unngå og/eller redusere denne påvirkningen. Natura 2000-områder, naturparker og -reservater, områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO-områder), migrasjonsruter for fugl og marine pattedyr og områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring bør eksplisitt ekskluderes fra "go-to-områder". Det samme bør områder som er planlagt for å oppfylle målene for biologisk mangfold, og for naturrestaurering som definert i den nylig foreslåtte naturrestaureringsloven, inkludert frittflytende elver. I**

Norge bør urørte områder definert som "INON-områder" også utelukkes.

- Det bør bestrebes å legge ut nok "go-to-områder" for fornybarproduksjon slik at klimamålene nås. Søknader om prosjekter innenfor disse bør prioriteres fremfor andre søknader, og godkjennes etter en konsesjonsprosess. Installasjoner utenfor "go-to-områder" bør være unntaket og kreve godt dokumentert og verifisert begrunnelse.
- Ytterligere utplassering av fornybar energi vil være nødvendig etter 2030 for å nå klimanøytralitet. Derfor bør kommisjonen, senest innen utgangen av 2027, etter å ha gjennomgått implementeringen av de nye reglene, lage et lovforslag for en vei videre for å definere ytterligere områder for utbygging av fornybar energi for å nå full klimanøytralitet.
- Når det gjelder fornybar energi til havs, vil marine arealplaner måtte oppdateres innen 2030 for å oppfylle kravene i MSP-direktivet (Direktiv 2014/89/EU). Dette betyr at flere områder for fornybar energi kan tildeles for å oppnå full klimanøytralitet basert på en økosystembasert tilnærming til marin arealplanlegging (EBA-MSP). Denne tilnærmingen harmoniserer MSPD og REPowerEU, som er essensielt for politisk sammenheng i EU. For å kunne gjennomføre dette mener WWF det er **viktig å videreutvikle dagens forvaltningsplanssystem for norske havområder til å inkludere marin arealplanlegging på en helhetlig måte**. Alle EØS-stater bør også vurdere alle alternativer for samlokalisering av ytterligere installasjoner for fornybar energi (inkludert flytende sol-, bølge- og tidevannsenergi) ved eksisterende havvindparker, eller områder utpekt for offshore fornybar energi. Kommisjonen bør også sikre at man når målene fastsatt i offshore-fornybarstrategien for 2025, 2030, og full klimanøytralitet, samtidig som man sikrer at miljøpåvirkninger blir nøye overvåket og adressert, og at en god miljøstatus i henhold til MSFD nås.

I den grad stater har begrenset administrativ kapasitet, bør de fokusere all administrativ innsats på å gi tillatelser til fornybare prosjekter innenfor "go-to-områdene", og prioritere dem fremfor prosjekter utenfor «go-to-områder», eller tillatelse til andre økonomiske aktiviteter. EØS-statene bør sikre midler for å styrke kapasiteten og gradvis øke de menneskelige ressursene til byråene som er ansvarlige for miljøtillatelser. I Norge bør miljømyndighetene tildeles mer ressurser og mandat til miljøkartlegging, miljøkonsekvensanalyser, og å godkjenne eller avslå konsesjoner. Det er spesielt en betydelig kapasitetsmangel når det gjelder helhetlig havforvaltning hos Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet.

For å sikre at "go-to-områder" er et instrument for å muliggjøre utbygging av fornybar energi uten å undergrave EUs miljølovgivning, **må lovgivere på nasjonalt nivå raskt endre de foreslåtte tillatelsesreglene for disse områdene, ellers kan de fort bli til en farlig presedens for å svekke miljølovgivningen**, som medfører flere juridiske og sosiale usikkerheter. Vilkårene for miljøriktige «go-to-områder» er:

- **Alle prosjekter, også de innenfor «go-to»-områdene, må gjennomføre en konsekvensutredning. Det bør ikke være noe generelt unntak for fornybar energi, nett- og lagringsprosjekter innenfor "go-to-områder" fra miljøkonsekvensutredning**

(EIA) og passende utredning (AA), som kreves i habitat- og fugledirektivet for alle prosjekter som potensielt kan påvirke N2000 områder, eller beskyttede habitat og/eller arter. Verken den strategiske miljøutredningen (SEA) for "go-to-området" som helhet, eller den korte screeningen som er forutsatt i dem, kan i tilstrekkelig grad erstatte trinnene gitt i en EIA for individuelle prosjekter. Et unntak fra å utføre EIA vil bety at miljøkonsekvensene av et prosjekt i et "go-to-område", både innenfor og utenfor dette området, ikke vil bli utredet, noe som vil sette spørsmålsteget ved myndighetenes evne til å overvåke og evaluere infrastrukturytelse over tid, og dens innvirkning på biologisk mangfold. **Dersom det gjennomføres så tidlig som mulig i prosjektutviklingen, er det ingen grunn til at en EIA skal utsette et prosjekt.** Utpekingen av "go-to-områder" kan være spesielt nyttig for det, hvis det gir klarhet for prosjektutviklere hvor de skal plassere sine installasjoner med lav miljøfølsomhet. Forutsatt at utpekingen av "go-to-områder" tar i betraktning den nyeste vitenskapen, er basert på en robust SEA som utreder alle kumulative påvirkninger, og utnytter metoder som kartlegging av biomangfold, vil datainnsamlingen og tiden som trengs for EIA være betydelig redusert.

- **Ingen «automatisk godkjenning» av tillatelsessøknader selv om myndighet ikke svarer innen fastsatte frister.** En slik regel er ikke bare juridisk tvilsom, men kommer også med høy risiko for at skadelige prosjekter godkjennes, noe som kan skade offentlighetens oppfatning av utbygging av fornybar energi, og derfor undergrave offentlig aksept for energiomstillingen. **Nøkkelen til en effektiv tillatelsesprosess er å bygge operativ og teknisk kapasitet hos kompetente myndigheter.** Siden 2014 har EU-kommisjonen finansiert over 100 nasjonale og regionale havprosjekter som fokuserte på utvikling av kapasitet for maritim arealplanlegging, innsamling av miljødata, og interessentengasjement på medlemsstats- og havområdenivå. En lignende tilnærming bør brukes for å støtte identifiseringen av «go-to-områder», og behandlingen av tillatelsessøknader i EØS-stater som ikke har tilstrekkelig kapasitet til å levere på planene for fornybar energi innenfor de foreslåtte fristene.
- **Begrense "go-to-områdene" til fornybare energiteknologier som har forholdsmessig lave miljøkonsekvenser, som vind og sol.** På grunn av store klima-, og miljøkonsekvenser **bør produksjonsarealer for å skaffe til veie biomasse for energiproduksjon og vannkraft ikke inngå i go-to-områdene.** Mangelen på restriksjoner på biomasseråstoff i RED betyr at bioenergiprosjekter lett kan øke utslippene sammenlignet med fossilt brensel.
- **Justere prosessen for å definere "go-to-områder" med eksisterende og kommende miljølovgivning,** spesielt direktivet om marin arealplanlegging, rammedirektivet for marine strategier, rammedirektivet for vann, fugle- og habitatdirektivene, EU 2030-strategien for biologisk mangfold, og den foreslåtte naturrestaureringsloven. Dette inkluderer kravet om en økosystembasert tilnærming til marin arealplanlegging. WWF mener det da blir avgjørende å videreutvikle dagens forvaltningsplansystem for norske havområder til å inkludere marin arealplanlegging på en helhetlig måte. I Norge er det nødvendig å tilpasse områdene spesifikt til den kommende handlingsplanen for sjøfugl,

utviklingen av marine verneplaner, og særlig verdifulle og sårbare og områder, såkalte SVOer.

Under disse forholdene anser WWF at "go-to-områder" kan være et nyttig verktøy for å sikre rask og bærekraftig utvidelse av fornybar energi som er nødvendig.

Ikke undergrav EUs miljølovgivning

Kommisjonens forslag om å endre direktivet om fornybar energi (RED) vil ha en direkte innvirkning på EUs eksisterende miljølovgivning, spesielt på direktivene for fugler, habitater, vannrammeverk, marint strategirammeverk og maritim arealplanlegging. Dette er uakseptabelt, og kommisjonens forslag må endres for å sikre at bestemmelsene i disse direktivene ikke svekkes.

Forslagenes tilbaketrekking av medlemsstatenes skjønn i henhold til art. 2, nr. 4 i EIA-direktivet, er i strid med artikkel 6(2) og (3) og 12(1) i direktiv 92/43/EØF, og artikkel 5 i direktiv 2009/147/EEC.

Konseptet med en «imperativ grunn av overordnet offentlig interesse» (IROPI) åpner allerede for at prosjekter kan utvikles til tross for en innvirkning på det beskyttede habitatet eller arten, hvis de er av enestående betydning for allmennheten, hvis mangel på alternativer er bevist, og dersom det gjennomføres avbøtende og kompenserende tiltak. Rettspraksis fra EU-domstolen (ECJ) og nasjonale domstoler har vist at tiltak mot klimaendringer allerede utgjør en slik interesse. Dette må imidlertid brukes fra sak til sak, og kan bare brukes etter at trinn som viser nødvendigheten av et slikt unntak (starter med en passende vurdering) er tatt.

Etablering av en generell forutsetning for IROPI for prosjekter for fornybar energi overalt vil derfor ikke vesentlig forbedre tillatelsesprosessen for installasjoner for fornybar energi, nett og lagringsinfrastruktur, men risikerer å sende feil signal til prosjektutviklere og vil lede dem til å tro at miljølovgivningen ikke trenger å vurderes lenger. I stedet for å fremskynde prosesser, kan dette i verste fall føre til at flere prosjekter blir utfordret i retten på miljøhensyn, og dermed bremse dem. En slik generell antakelse (dvs. å undergrave tilnærmingen fra sak til sak) kan åpne døren for lignende generelle antagelser av IROPI for andre hele økonomiske sektorer i fremtiden (som gruvedrift eller landbruk), og dermed svekke EUs miljølovgivning betydelig. Derfor oppfordrer WWF i stedet beslutningstakere til å gjøre "go-to-områdene" store nok til å gi tilstrekkelig plass til utvidelse av fornybar energi der det vil ha lav miljøpåvirkning.

For å tilpasse forslagene til EUs miljølovgivning, må forutsetningen om at ved å overholde de avbøtende tiltakene som er fastsatt for et helt "go-to-område" vil installasjoner innenfor disse områdene automatisk overholde bestemmelsene i fugle-, habitat- og vannrammeverk-direktivene, slettes. Når dessuten EIA og AA strømlinjeformas, bør konklusjonene for hver rapport fortsatt være klart å skille.

For å tilpasse forslagene til EUs miljølovgivning, må alle bestemmelser i forslagene som likestiller visse resultater med kravene i direktiv 92/43/EEC, direktiv 2009/147/EEC, og andre rettsakter i unionsretten, fjernes. Fjerning av slike bestemmelser bør omfatte alle krav for å utføre miljøkonsekvensutredninger eller ikke utføre dem, samt overholdelse eller manglende overholdelse av andre forpliktelser som oppstår i henhold til andre unionsrettsakter.

Interessentengasjement og økonomiske fordeler for lokalsamfunn

Interessentengasjement og medvirkning er avgjørende for å minimere og helst unngå negative sosiale påvirkninger, samtidig som man maksimerer fordelene og øker offentlig aksept for prosjekter for fornybar energi. Prosjekter bør utvikles med følsomhet for samfunnets behov, rettigheter og verdier, og bør gi fordeler til det berørte lokalsamfunnet (f.eks. som et minimum av arbeidsplasser).

For å sikre tilstrekkelig deltakelse av interessenter, spesielt lokalsamfunn, i prosessen med å definere "go-to-områder", **bør det gjennomføres en offentlig høring, og alle relevante interessenter engasjeres meningsfullt på et tidlig stadium av prosessen**, i tråd med «European Code of Conduct on Partnership». Tilstrekkelig konsultasjonstid bør gis, med målrettet innsats for å engasjere sårbare interessenter som er vanskelige å nå. Resultatene fra høringen av interessentene bør være transparente og offentlig tilgjengelige, og endelige beslutninger fra vedkommende myndigheter bør angi hvordan interessentenes synspunkter er blitt integrert og tatt i betraktning, og gi begrunnelse i tilfeller der de ikke har blitt behandlet. Under høringsprosessen og i formidlingen av vedtak **bør det også gis informasjon til innbyggerne om hvordan de kan dra økonomisk nytte av utbyggingen av fornybar energi.**

Ved utpeking av "go-to-områder" for prosjekter for fornybar energi bør konsekvensutredningen ta hensyn til sosioøkonomiske konsekvenser og lokale fordeler, i tillegg til å minimere miljøpåvirkningen som skissert ovenfor.

Under planleggingsprosessen kan praksisfellesskap – det vil si fora der beslutningstakere, forskere og engasjerte innbyggere kan dele kunnskap – etablert under mellomstatlige rammer, gi ekstern teknisk kapasitet til nasjonale myndigheter når det gjelder å utpeke "go-to-områder". I de tilfellene hvor de kumulative virkningene av prosjekter kan krysse grenser, er samarbeid mellom nabostater, regioner eller kommuner nøkkelen til å unngå å forsinke implementeringsprosessen, og finne løsninger som minimerer prosjektets påvirkning på natur og samfunn.

I tillegg til utviklingen av "go-to-områder" og til forbedrede tillatelsesprosedyrer i RED, bør EU og nasjonal regulering og lovgivningsstøtte, (inkludert som en del av de nye REPowerEU-kapitlene utviklet under Recovery and Resilience Facility), lette deling av fordelene med utbygging av fornybar energi og desentralisering av kraftsystemet med lokalsamfunn. Dette

kan inkludere minimumsnivåer av fellesskapseierskap til fornybarprosjekter, støtte til fornybare energisamfunn, pakter for ferdigheter eller forpliktelser (i motsetning til frivillige bidrag) på store fornybare operatører for å gi økonomiske bidrag til lokalsamfunn, og opplæringsmuligheter for arbeidere som ønsker å gå inn i fornybarsektoren. Til sammen kan disse sikre lokale fordeler av energiomstillingen.

Energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet

«Energieffektivisering først» er et førende prinsipp for EUs planer for energiomstilling. Energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet vil bidra til renovering av bygningsmassen og reduserte klimagassutslipp og er en viktig del av EUs «Fit for 55» og «Renovation Wave». Som en del av REPowerEU ble det også lagt frem en energispareplan for å vise hvor viktig dette er og for å peke på hva medlemsland, det offentlige, næringsliv og enkeltpersoner kan gjøre for å spare energi.

Energieffektivisering er helt avgjørende for å få nok fornybar energi for å fase ut den fossile energien, og for at den fornybare energien skal kunne utnyttes på den mest naturvennlige, måten. Energieffektivisering og energisparing i bygg er den raskeste, mest miljøvennlige og minst konfliktfylte måten å få nok energi på.

WWF mener Norge må støtte de foreslåtte endringene i energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet. Det reviderte energieffektiviseringsdirektivet innebærer en økning av målet om energieffektivisering i 2030 fra 9 prosent til 13 prosent. Dette er et tydelig signal om at arbeidet med energieffektivisering må styrkes, men potensialet er enda større.

Revideringene i bygningsenergidirektivet innebærer at innen 31. desember 2026 skal alle nye offentlige og kommersielle bygg på over 250 kvadratmeter ha solceller. Innen 31. desember 2027 skal dessuten alle eksisterende offentlige og kommersielle bygg på over 250 kvadratmeter ha solceller, og innen 31. desember 2029 skal alle nye hus ha solceller. Solceller på bygninger er en av de aller mest miljøvennlige, og minst konfliktfylte, kildene for fornybar kraftproduksjon, og bør prioriteres.

I energispareplanen EU la frem samtidig vises det til en rekke andre tiltak som kan gjennomføres. Blant annet trekker planen frem muligheten for å øke ambisjonene for minimumsstandarder for energiytelse (MEPS). Dette kunne vært tatt med som en del av endringene av bygningsenergidirektivet.

For Norges del er det mest avgjørende at vi trapper opp innsatsen for energieffektivisering i eget land, noe implementering av disse direktivene vil bidra til. Norge kan gjøre mye mer for å redusere energiforbruket, helt uavhengig av EU og EU-direktiver. Grunnet mangel på tiltak kan slike direktiver være med å sørge for økt handling.

Norge har en historie med manglende eller svært treg implementering av direktiver i EU som setter søkelys på energieffektivisering. Norge er f.eks. dømt i EFTA-domstolen for manglende

implementering av bygningsenergidirektivet. Bygningsenergidirektivet fra 2002, som Norge har implementert, ble opphevet i EU i 2012, mens versjonen fra 2010 med revisjon i 2018 og med nye forslag i 2021, ikke er implementert. Vi har heller ikke implementert energieffektiviseringsdirektivet fra 2012 som nå revideres for tredje gang. Den svært trege oppfølgingen i Norge og det at vi skal ha unntak og tilpasninger fra rammeverket som gjelder for andre EU-land på dette området, er et problem, blant annet fordi dette også henger sammen med EUs taksonomi. Vi mener dette svekker Norges arbeid for energieffektivisering og gjør det vanskeligere for oss å nå våre mål om å redusere klimagassutslippene og ta vare på naturen.

Vi ber om at regjeringen øker tempoet betraktelig i EØS-prosessene og i nasjonalt regelverksarbeid for å implementere Energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet, med de foreslåtte endringene, så snart som mulig.

Del 3: Vedlegg

Oversikt over forslag til endringer i fornybardirektivet

Artikkel 2

- Ekskluder ny vannkraft og biomasseinnkjøp eksplisitt fra "go-to-områder"
- Tydeliggjøre at «go-to-områder» bør defineres basert på minimal miljøpåvirkning.

Artikkel 15

- Slett ett års frist. Slå i stedet fast at innen *to* år etter at *både* det reviderte fornybardirektivet og den nylig foreslåtte naturrestaureringsloven trår i kraft bør medlemslandene definere 'go-to-områder' for miljøvennlig utbygging av fornybar energi, med unntak av produksjonsområder for biomasse med forbrenningsanlegg, og vannkraft, og velge land- og havområder med lavest mulig miljøbelastning. Ekskluder områder som skal brukes til vannkraftproduksjon og bioenergiproduksjon fra «go-to-områder»
- Samlet areal på «go-to-områder» bør etterstrebe og samsvare med det totale plassbehovet for 2030 RES-målet
- Ikke prioriter kunstige vannforekomster, innsjøer og reservoarer for "go-to-områder"
- Utelukke områder for naturrestaurering under NRL fra «go-to-områder» inkludert frittflytende elver kartlagt av MS, migrasjonsruter for marine pattedyr, områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring, og områder som er planlagt for å oppfylle målene for biologisk mangfold.
- Juster "go-to-områder" til havs med MSP-direktivet og krev havbassenssamarbeid
- AA bør utføres for alle «go-to-områder» der installasjoner kan ha innvirkning på N2000-områder (ikke bare når de er plassert på "kunstige og bygde overflater på N2000-områder").

- SEA for «go-to-områder» bør ha en spesifikk bestemmelse dersom naturrestaureringsområder kan bli berørt
- Sletting av antakelsen om at overholdelse av regler for «go-to-områder» automatisk betyr samsvar med fugle- og habitatdirektivene og vannrammedirektivet
- Inkluder interessentkonsultasjon/medvirkning i utpekingen av "go-to-områder"

Artikkel 16

- Sletting av det generelle unntaket fra EIA og AA for RES-prosjekter innenfor «go-to-områder»
- Slett automatisk godkjenning av tillatelser «fra et miljøperspektiv» i tilfelle det ikke er en høyst sannsynlig negativ effekt
- Avklare at når man effektiviserer EIA og AA, bør konklusjonene for hver rapport fortsatt være klart å skille.
- Slett avsnitt på IROPI (eller, som et sikkerhetstiltak, begrense det til vind-, og solkraft og «go-to-områder»)
- Slå fast at EUs miljøregelverk er et minimum, ikke et tak, og at nasjonale miljølover skal respekteres.

Vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

Ragnhild Elisabeth Waagaard
Leder klima og energi
WWF Verdens naturfond
rwaagaard@wwf.no
95888780

Kristina Fröberg (sign)
Senior klima- og energirådgiver
WWF Verdens naturfond
kfroberg@wwf.no
94012891